

Одобрен на Програмен съвет на специалностите по
здравен мениджмънт с Протокол № 4/25.11.2022 г.

КОНСПЕКТ
ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ
за придобиване на образователно-квалификационна степен “Магистър” по
специалност „ЗДРАВЕН МЕНИДЖМЪНТ И МЕДИКО-СОЦИАЛНИ ГРИЖИ“
учебна година 2022-2023

Раздел I. Здравна икономика, финанси и счетоводство

1. Предмет и основни въпроси на здравната икономика. Специфики на здравните пазари. Икономическа интерпретация на здравето.
2. Търсене на здравни услуги: фактори, изместващи кривата на търсене. Ролята на лекаря за търсенето на здравни услуги. Моделът на индуцираното търсене.
3. Брутен вътрешен продукт – същност, подходи за измерване. Връзка между здравния сектор и макроикономиката.
4. Икономически анализ в здравеопазването. Видове, етапи. Базисни показатели за оценка.
5. Икономическа оценка. Методи за икономическа оценка. Информационно осигуряване на икономическата оценка.
6. Анализ на финансовото състояние на лечебните заведения – същност, показатели и модели за оценка.
7. Анализ на ефективността, рентабилността, ликвидността и платежоспособността на лечебните заведения – същност и показатели.
8. Източници, методи и форми за акумулиране на приходи за държавата. Обща теория на данъка и функции на данъка. Видове данъци.
9. ДДС – същност, предимства и недостатъци. Облагаеми с ДДС и освободени доставки на медицински услуги, оказвани от лечебните заведения в България.
10. Организация на корпоративно подоходно облагане в България.
11. Класификация на активите, капитала и пасивите. Класификация на приходите и разходите на предприятието. Счетоводен баланс – същност и видове балансови изменения.
12. Методи за калкулиране на себестойността на болничните услуги (медицински и немедицински) и за разпределение на непреките разходи. Методи за ценообразуване в здравния сектор. Контрол при определяне на цените.

Раздел II. Управление в здравеопазването

13. Обекти и субекти на управление в здравеопазването. Равнища на управление. Функции, задачи и умения на ръководителите в лечебните заведения, разпределение по равнища на управление.

14. Процес на планиране в организацията. Стратегическо, тактическо и оперативно планиране. Стратегически цели. Визия, мисия и цели на здравните организации. Видове цели и дърво на целите.
15. Среда на организацията. Външна среда. Макро- и микросреда. Специфики на средата в здравеопазването. Динамика и сложност на средата. Анализи на средата.
16. Организационно-управленски структури. Структури на управление и органи за управление в лечебните заведения в България.
17. Стратегическо управление – съдържание и основни насоки за развитие. Съвременни стратегии според динамиката на средата в здравеопазването (за планиране на човешките ресурси, за финансово управление, за управление на кризи, за междусекторно сътрудничество).
18. Стратегическо управление като система на взаимодействия. Етапи в историческото развитие на стратегическото управление. Нов модел на социално-икономическа динамика и възникване на процесните подходи за стратегическо управление.
19. Определение, същностни характеристики и видове стратегии в рамките на стратегическия процес. Организационна стратегия, дейностна (бизнес) стратегия, функционална стратегия, оперативни стратегии, ситуационно-факторна стратегия, линейна стратегия.
20. Стратегически анализ на вътрешната среда. Стратегически анализ на продуктите (портфолио анализи). Стратегически анализ на ценностите. Критични фактори за успех.
21. Организационна стратегия и стратегическо планиране на здравните и лечебни заведения. Същност, формиране и внедряване на организационната стратегия. Ключови характеристики на стратегическия план. Основни елементи на системата от показатели за ефективност (Balanced Scorecard).
22. Система на стратегически контрол и контролинг. Аналитичен и процесен стратегически контрол. Основни принципи и ключови фактори (връзките "планиране-контрол", контрол-орговорност", контрол-власт", "обратна връзка").

Раздел III. Управление на качеството, управление на човешките ресурси, интегрирани грижи

23. Качество на здравните услуги – същност и аспекти. Структурна характеристика на качеството на продукта в здравеопазването.
24. Управление на качеството – същност и подходи. Стандарти и системи за управление на качеството. Оценка на управлението на качеството в лечебните заведения.
25. Измерване и оценка на качеството – същност и предназначение. Методи и техники за осигуряване и подбръване на качеството. Методи за вътрешна и външна оценка на качеството.
26. Безопасност за пациентите - същност. Организационни стратегии за осигуряване на безопасността за пациентите.
27. Формиране на човешките ресурси на лечебните заведения (набиране, подбор и адаптация на човешките ресурси).
28. Развитие на човешките ресурси в лечебните заведения (атестация, обучение и професионална кариера на човешките ресурси).

29. Мотивация – същност, основни съдържателни и процесни теории за мотивацията.
30. Лидерство – същност и основни понятия. Влиянието и властта като средства на лидера. Основни теории за лидерството.
30. Същностни характеристики на интегрираните грижи. Модели за интегрирани грижи.
31. Приложение на съвременните технологии в областта на интегрираните грижи. Телемедицина.
32. Тенденции в развитието на интегрирани грижи. Управляеми грижи, програми за управление на хроничните заболявания.
33. Мултидисциплинарно сътрудничество. Нива и форми на взаимодействие. Подготовка и балансирано разпределение на човешките ресурси в областта на интегрираните грижи.

Раздел IV. Здравен и социален маркетинг

34. Маркетингът в здравеопазването като социален и управленски процес. Еволюция на маркетинговите концепции и възникване на концепцията за социално-етичен маркетинг.
35. Анализ на маркетинговата среда – въздействие на външните фактори. Дефиниране на ключовите фактори за успех. Анализ на конкуренцията и интересите.
36. Проучване на поведението на аудиторията. Цели, свързани с промяната на поведението. Изследване на общественото мнение и нагласи – приложение на маркетинговите проучвания.
37. Сегментиране на аудиторията – критерии за сегментиране. Определяне на целевите аудитории, формулиране на цели и избор на критерии за оценка.
38. Разработване на маркетингови стратегии. “Продукт” на социалния маркетинг. Достъп до “продукта”. Оценка на разходите, необходими за промяна на поведението.
39. Разработване на стратегия за маркетингови комуникации. Медийна стратегия и фактори, влияещи върху избора на медия. Средства на маркетинговите комуникации.

Раздел V. Управление на проекти и статистически анализи в здравеопазването

40. Въведение в проектния мениджмънт – същност, предмет, цели, задачи, особености. Видове проекти. Проектът като инструмент на промяната.
41. Логика на проекта. Логически връзки между елементите на проекта.
42. Статистиката като научна дисциплина, основни понятия. Видове данни и скали на измерване. Дескриптивна статистика. Мерки на централна тенденция и вариране.
43. Вероятности. Статистическо оценяване на параметри; точкови и интервални оценки. Статистически хипотези. Грешки при оценката на хипотези. Параметрични (t-критерий, ANOVA) и непараметрични (критерий χ^2) методи за оценка на хипотези..
44. Анализ и оценка на зависимости. Корелационен анализ – параметрични и непараметрични методи. Регресионен анализ – същност, видове и предназначение.

Раздел VI. Обществено здраве и здравни информационни системи

45. Здраве и болест – концепции, основни детерминанти и групи индикатори за оценка.

46. Демографски показатели за оценка на общественото здраве. Съвременни тенденции в България. Международни сравнения.
47. Основни понятия свързани с регистрацията и изучаването на заболяемостта. МКБ. Медико-социални аспекти на инвалидността и заболяемостта с временна нетрудоспособност.
48. Същност и приложение на съвременната епидемиология в управлението на здравеопазването. Основни епидемиологични проучвания.
49. Приложение на епидемиологичните проучвания за установяване на рискови фактори за заболяванията. Приложение на епидемиологичните методи за определяне ефективността на терапевтични и профилактични методи и средства.
50. Здравеопазна система. Здравни и лечебни заведения – класификация и основни характеристики.
51. Първична и специализирана извънболнична медицинска помощ – класификация и основни характеристики. Спешна медицинска помощ.
52. Хоспитализация. Болнична помощ – видове болници, основни характеристики.
53. Дефиниция и развитие на концепцията за здравна промоция. Места за промоция на здравето-проекти на СЗО.
54. Подходи за промоция на здравето – здравно обучение, промяна на поведението, даване на възможност, социална промяна.
55. Медицински подход за промоция на здравето. Профилактика на заболяванията. Скрининг. Характеристики на скриниращия тест.
56. Защита на медицинските данни. Основни аспекти. Политики за защита на медицинските данни. Конфиденциалност и сигурност на медицинските данни. Контрол на достъпа до медицински данни.

Раздел VII. Правно регулиране в здравеопазването

57. Правни субекти – физически лица. Правоспособност и дееспособност. Безвестно отсъствие и обявяване на смърт. Поставяне под запрещение. Представителство – понятие и видове. Договаряне сам със себе си. Действия от чуждо име без представителна власт.
58. Договор. Понятие и видове договори. Сключване на договора. Форма на договора. Изпълнение на договорите. Неизпълнение на договорите. Същност. Форми на неизпълнение. Последници.
59. Търговски сделки. Понятие и правна уредба. Сключване на търговски сделки. Форма на търговската сделка. Изпълнение на търговските сделки. Неизпълнение на търговските сделки.
60. Гражданска деликтна отговорност на медицинските специалисти за виновно причинени вреди на пациента - фактически състав на непозволеното увреждане. Обективна отговорност на лечебното заведение за вреди, причинени на пациента. Отговорност за вреди, причинени от вещи в медицинската практика. Задължение за грижа и задължение за сигурност в медицината.
61. Информирано съгласие. Понятие. Източници. Правно значение на информираното съгласие. Условия за валидност на информираното съгласие. Преценка на дееспособността на пациента за вземане на съгласие. Отказ на пациента от лечение.

62. Медицинска тайна. Източници. Същност на понятието медицинска тайна. Субекти на задължението за опазване на тайната на пациента. Лекарска тайна – понятие и особености. Лекарската тайна след смъртта на пациента.

Литература

1. Атанасова Е. *Потребителски плащания в здравния сектор*. Стено. Варна, 2018.
2. Белчева, М. *Социално-демографски изследвания и анализ*. Фабер. Велико Търново, 2004.
3. Вачков, Ст, и кол. *Въведение във финансите*, ИК Р.И.С., Варна, 2011.
4. Вачков, Ст., Й. Йорданов, Л. Георгиев и др. *Въведение във финансите*, ИУ Варна, 2017.
5. Веков, Т. *Управление на икономиката на здравеопазването и здравните реформи*. Български Кардиологичен институт. София, 2012.
6. Велева, Н. *Икономика на здравеопазването*. Издателски център на МУ-Плевен. Плевен, 2016.
7. Вълканова, М. *Медицинско право*, Варна, 2019.
8. Вълканова, М. *Професионалният риск в медицината – гражданскоправни аспекти*, Варна, 2018.
9. Генов, Г. и др. *Теория на счетоводството*, ИК “Стено”, Варна, 2010.
10. Георгиева Л., С. Попова. *Професии в здравеопазването*. МУ-Варна, ИК „Стено“, 2017.
11. Георгиева Л., С. Попова, А. Керековска. *Социална медицина*. МУ-Варна, ИК „Стено“, 2017.
12. Георгиева, М. *Възможности на проектния мениджмънт в здравеопазването*. ИК „Стено“, Варна, 2015.
13. Гладилев Ст., А. Янакиева, А. Воденичарова. *Маркетинг в здравеопазването*. Принцепс Маринови, София, 2015.
14. Голева, П. *Отговорността на лекаря за вреди, причинени на пациента*, София, 2004.
15. Грънчарова, Г., А. Велкова, С. Александрова. *Социална медицина*. 3-то изд., Изд. център МУ-Плевен, 2009.
16. Димова, А., М. Рохова, С. Коева, Е. Атанасова, Л. Коева-Димитрова, Т. Костадинова, А. Шпрангер. *България: Анализ на здравната система 2018*, Университетско издателство Медицински университет – Варна, 2019.
17. Димова, А. *Управление на качеството в болницата*. Изд. „Стено“, Варна, 2004.
18. Димова, А., Р. Бонева. *Оценка на ключовите аспекти за управление на безопасността за пациенти, подложени на хирургични интервенции. I част*. Методични аспекти, сп. „Здравна икономика и мениджмънт” Година XII, бр. 3 (45), 2012.

19. Душанов И. *Обща теория на счетоводството*, ИК “Ромина”, 2008.
20. Душанов, Ив., М. Димитров, *Курс по счетоводство на предприятието*. ИК “Ромина”, 2011.
21. Зиновиева, Д. *Правен режим на лечебните заведения*, София, 2000.
22. Златанова, Т, Петрова-Готова Ц, Попов Н, Щерева-Тзуни Д, Янева Р. *Икономика на здравеопазването*. Горекс Прес. София, 2017.
23. Златанова, Т и кол. *Въведение в икономическите знания*. ГорексПрес. София, 2016.
24. Иванов, Л., Ж. Големанова (под ред). *Болничен мениджмънт*. Изд. “Дийор Принт”, София, 2005.
25. Институт за управление на проекти (РМИ). *Ръководство за система от знания за управление на проекти (PMBOK Guide)*. Класика и Стил, 2011.
26. Йосифов Н. *Трудово и осигурително право*, Варна, 2011.
27. Калайджиев, А. *Облигационно право*, София, 2016.
28. Калинов, Кр. *Статистически методи в поведенческите и социалните науки*. НБУ. София, 2010.
29. Ковачев З и кол. *Микроикономика*. Стено, Варна, 2018.
30. Ковачев и кол. *Икономикс*. Изд. Наука и икономика. ИУ – Варна, 2018.
31. Коева-Димитрова, Л., *Анализ на финансовото състояние на диагностично-консултативните центрове – методични и приложни аспекти*, МУ-Варна, ИК „Стено“, 2016.
32. Коева Ст. *Въведение в микроикономиката (електронен учебник и помагало)*, Е-литера, 2012.
33. Коева Ст. *Въведение в микроикономиката (PowerPoint презентации)*, Е-литера, 2014.
34. Костадинова Т., *Стратегическо управление на лечебните заведения*, Изд. “Стено”, 2006.
35. Костадинова, Т., М. Рохова, *Маркетинг в здравеопазването*. 2-ро изд. МУ Варна, 2021.
36. Костадинова, Т., Георгиева М., Докова, А. *Управление на проекти (учебник за студенти)*. МУ-Варна, 2015.
37. Костова, Н., *Финансово-счетоводен анализ*, изд.“Актив-К“ООД, Варна, 2010.
38. Котлър Ф., А. Андреасен. *Стратегически маркетинг за нестопанските организации*. ИК “Класика и стил”, София, 2005.
39. Коцев, Цв., и кол. *Публични финанси*, ИК “Стено”, 2008.
40. Лойков, Кр., *Разработване и управление на Европейски проекти*. Раабе България, 2010.
41. Маринова, Н. *Управление на проекти. Инструмент за постигане на устойчиво развитие*. Нов български университет, 2012.
42. Мирчева, И. *Медицинска информатика- избрани теми*, МУ-Варна, 2006.
43. Мутафова, Е, Е. Атанасова, Л. Коева-Димитрова, *Икономика, организация и финансиране на лечебните заведения. Сборник от задачи*, МУ-Варна, 2008.

44. Мутафова Е., Т. Костадинова, „Интегрираните грижи – новата парадигма в здравеопазването”, Здравна икономика и мениджмънт, бр.2, 2002.
45. Мутафова, Ем. *Статистически методи в управлението на лечебните заведения*. ИК “Стено“, Варна, 1999.
46. Павлова, М. *Гражданско право*, София, 2002.
47. Павлова М, Л. Коева-Димитрова, *Управленско счетоводство в здравните организации*, ИК ”Стено”, Варна, 2004.
48. Пенчев, Р. *Управление на проекти*. Нов български университет, 2008.
49. Петков, П. *Статистика*. ВСУ - Университетско издателство, Варна, 2001.
50. Петрова, Г. *Интегрирани грижи – съвременни подходи за здравни, фармацевтични и социални грижи в областта на хроничните заболявания*, ИК „Стено“, Варна, 2015.
51. Попов, М (отг.ред) и кол, *Основи на болничното управление*, Изд. Македония, София, 2000.
52. Попов, М., “Здравният мениджмънт: наука (знание), изкуство (умение) и практика (можене и професия)”, пленарна лекция, Сборник доклади от Iва международна юбилейна конференция “Здравеопазването – предизвикателствата на промяната”, Варна 2003.
53. Попов, М., Б. Давидов, *Управление на болницата*, Изд. “Св. Кл. Охридски”, София, 2004.
54. Попова, Ст. *Промоция на здравето. Лекционен курс*. Black board, МУ-Варна.
55. Попова, С. (под ред.) *Социална медицина*. Изд. „Стено“, 2011
56. Салчев П. *Икономическа оценка на влиянието на здравните технологии върху (квази) пазара на здравните услуги в България в периода на реформа*. БАН. София, 2014.
57. Серафимова Д. *Теория на управлението*, Стено, 2010.
58. Сиджимова, Д. *Рекламата и общественото здраве*. София, 2008.
59. Стайков Р., З. Славов, С. Ненков. *Статистика: теория и задачи*. ВСУ, 2010.
60. Станчева и кол., *Теория на управлението*, Издателство „Наука и икономика“, Икономически университет – Варна, 2010.
61. Стефанов, Г. *Основи на търговското право*, София, 2012.
62. Тодоров, В, В.Георгиев, Н.Бакалов. З.Михайлова, *Счетоводство на предприятието*, ИК „Стено“, 2005 .
63. Тулчински, Т., Е. Варавикова. *Ново обществено здравеопазване*, „Лотос 23”, 2004.
64. Харвард бизнес ревю (Harvard Business Review). *Управление на проекти*. Класика и Стил, 2008.
65. Шопов, Д. и кол, *Как да управляваме човешките ресурси в предприятието+CD* , ИК “Труд и право”, 2013.
66. Busse R, Klazinga N, Panteli D, Quentin W (eds.), *Improving healthcare quality in Europe. Characteristics, effectiveness and implementation of different strategies*, WHO and OECD, 2019.

67. Clark A. Campbell. *The One-Page Project Manager: Communicate and Manage Any Project With a Single Sheet of Paper*. John Wiley & Sons, 2010.
68. Chatburn, R. *Handbook for Health Care Research*. Jones and Barlett; 2nd edition, 2011.
69. Cheng H., Ph. Kotler, N. Lee. *Social Marketing for Public Health*. Johnes&Bartlett Publ, 2011.
70. Dimova A. *Health Financing System in Bulgaria*. Varna, 2018.
71. Dokova, Kl.. *Health Promotion Historical Development, Theoretical Basis and Practical Application*. Steno, Varna, 2018.
72. Donev, D., G. Pavlekovich, L. Krajelj. *Health promotion and diseases prevention*, FPH-SEE, Skopje, 2007,
73. Drummond M, Sculpher M, Claxton K, Stoddart G, Torrance G. *Methods for Economic Evaluation of Health Care Programmes*. Fourth edition. Oxford University Press, 2015.
74. Folland S, Goodman A, Stano M. *The Economics of Health and Health Care*. International edition. Eighth Edition. Routledge, 2017.
75. Getzen T. *Health Economics and Financing. Fifth edition*. J Wiley&Sons. NY, 2013.
76. Griffin RW. *Fundamentals of Management*, Cengage Learning, Eighth Edition, 2016.
77. Harold, Ph.D. Kerzner. *Project Management: A Systems Approach to Planning, Scheduling, and Controlling*. Wiley, 2013.
78. James P. Lewis, *Fundamentals of Project Management*. AMACOM Div American Mgmt Assn, 2007.
79. Lee N., Ph. Kotler. *Social Marketing. Behavior Change for Social Good*. 6th ed. SAGE, 2020.
80. Mc Pake B, Normand C, Smith S. *Health Economics: An International perspective*. Third edition. Routledge, 2013.
81. Naidoo, J., J. Wills. *Health promotion. Foundations for practice*. Bailliere Tindall, 2000.
82. Nicolaidis C., A. Dimova. *Assessment of Patient Safety Climate in Accident and Emergency Departments in Cyprus*. *Scripta Scientifica Salutis Publicae*, vol. 1, №2, 2015.
83. OECD/European Union, *Health at a Glance: Europe 2020: State of Health in the EU Cycle*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/82129230-en>, 2020.
84. Peter Taylor. *The Lazy Project Manager: How to Be Twice As Productive and Still Leave the Office Early*. Infinite Ideas, 2010.
85. Pim P. Valentijn, *Rainbow of chaos a study into the theory and practice of integrated primary care*, Print Service Ede, The Netherlands, 2015.
86. Robert K. Wysocki. *Effective Project Management: Traditional, Adaptive, Extreme*. Wiley, 2009.
87. Scott Berkun. *Making Things Happen: Mastering Project Management (Theory in Practice)*. O'Reilly Media, 2008.
88. Scriven, A., J. Orme. *Health promotion - professional perspectives*. The open University, *Integrated care models: an overview*, 2016.